

Vergaderjaar 2013–2014

33 650

Subsidiebeleid Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW)

Nr. 34

BRIEF VAN DE MINISTER VAN ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 10 oktober 2013

Op woensdag 2 oktober jl. heb ik u mijn reactie gegeven op het Verslag van een schriftelijk overleg over de conceptsubsidieregeling praktijkleren (Kamerstuk 33 650, nr. 28).

Uw Kamer heeft een aantal aanvullende vragen gesteld en naar aanleiding van mijn reactie van 2 oktober een verduidelijking gevraagd op een aantal van mijn antwoorden op vragen van de leden van de D66-fractie.

Inmiddels heb ik veelvuldig met uw Kamer over dit onderwerp gesproken en daar is het onderwerp ook belangrijk genoeg voor.

Laat ik vooropstellen, dat ik alle middelen die ik heb wil inzetten om jonge vakmensen zo goed mogelijk voor te bereiden op hun toekomst én die van de samenleving. Het is heel belangrijk om zeker in tijden van crisis de instroom van jonge, goed opgeleide vakmensen te bevorderen.

Eenzijds moet worden gewerkt aan een hoogwaardige kwaliteit van opleidingen op school en anderzijds moet fors worden ingezet op het praktijkdeel van een opleiding binnen een bedrijf.

Om leren op de werkplek mogelijk te maken en in de toekomst te behouden, moeten werkgevers kosten maken bijvoorbeeld in de vorm van begeleiding, zodat deelnemers in staat worden gesteld hun mbo-diploma te behalen.

Ik vind het van belang werkgevers te stimuleren leerwerkplekken aan te (blijven) bieden en hen hiervoor te compenseren, zoals onderwijsinstellingen die bekostigd worden voor het onderwijsdeel van een opleiding.

Eind vorig jaar lag er bij het opstellen van het regeerakkoord er een aanzienlijke budgettaire opgave. Om tot een evenwichtig pakket van maatregelen te komen, is de afdrachtvermindering onderwijs (AV onderwijs) voor het bedrijfsleven kritisch tegen het licht gehouden en is

een beperking van het budget voor de stimulering van leerwerkplaatsen afgesproken.

Ondanks de aanzienlijke bezuinigingsopgave waarvoor dit kabinet zich geplaatst ziet, is er nog steeds een bedrag van ruim € 200 miljoen structureel beschikbaar voor het stimuleren van leerwerkplaatsen en dat gerichter ingezet kan worden dan de huidige fiscale maatregel.

De lastige economische werkelijkheid plaatst uw Kamer en mij voor een aantal keuzes.

Bij het maken van keuzes in het kader van de bezuinigingen heb ik het belang van deelnemers, studenten, bedrijfsleven en de samenleving steeds vooropgesteld.

Uw vragen over mijn keuzes wil ik vanzelfsprekend graag beantwoorden.

Ik begin met de aanvullende vragen op het verslag van de leden van de VVD-fractie.

De leden van de VVD-fractie vragen waarom de regeling alleen gericht is op volledige opleidingen en niet ook op modulair onderwijs en praktijkleerplekken.

Een mbo-opleiding is gericht op een volledige kwalificatie en niet op deelcertificaten. In de Wet educatie en beroepsonderwijs (WEB) is expliciet opgenomen, dat vanaf schooljaar 2012–2013 alle opleidingen diplomagericht moeten zijn. De werkgever ontvangt subsidie voor zijn inspanningen bij het praktijkdeel van de opleiding, niet voor het behalen van een diploma of deelcertificaat.

Verder bleek uit controles bij de huidige afdrachtvermindering onderwijs (AV Onderwijs) dat juist bij de deelcertificaten sprake was van veel oneigenlijk gebruik. Opleidingen werden in delen opgeknipt om daarmee meer aftrek te genieten.

Het doel van de beoogde subsidieregeling praktijkleren is juist om tot meer leerwerkplekken te stimuleren, zodat deelnemers een volledige kwalificatie kunnen behalen en daarmee kunnen instromen op de arbeidsmarkt. Werkgevers ontvangen voor hun inspanningen en de kosten die ze voor volledige opleidingen maken een tegemoetkoming.

De leden van de VVD-fractie verwijzen daarvoor ook naar de aanpak van de jeugdwerkloosheid en geven aan, dat juist deze groep snel aan het werk geholpen moet worden.

Ik ben dat volledig eens met de leden van de VVD-fractie. De subsidieregeling praktijkleren is daarvoor bij uitstek een goed middel, aangezien de kans op werkloosheid en non-participatie op de arbeidsmarkt relatief groot is voor de lagere niveaus van het mbo.

Juist voor deze groep (en meer specifiek voor mbo-bbl) geldt, dat de combinatie van leren en werken een bijdrage kan leveren aan arbeidsplaatsen aan de onderkant van de arbeidsmarkt. Ik heb daarom besloten het merendeel van het beschikbare budget in te zetten juist voor die kwetsbare groep jongeren.

De leden van de VVD-fractie vragen voorts naar de mogelijkheden van EVC trajecten in de regeling.

Voor opleidingen voor (werkende) volwassenen, in het kader van Leven Lang Leren (LLL), is validering binnen het formele onderwijs (middelbaar beroepsonderwijs en hoger onderwijs) volgens Crebo- en Croho-standaarden van groot belang. Het is voor opleiders heel goed mogelijk instrumenten in te zetten om de eerder opgedane kennis en kunde te valideren, deze om te zetten in vrijstellingen en vervolgens op maat

gesneden opleidingen aan te bieden. Het uiteindelijke doel is natuurlijk het behalen van een diploma.

Bij de inrichting van de nieuwe subsidieregeling heb ik de focus gelegd op kwetsbare groepen jongeren die een volledige opleiding volgen. EVC-trajecten kennen een ander doel en passen niet binnen die focus.

Tot slot de aanvullende vraag van de leden van de VVD-fractie in hoeverre rekening wordt gehouden met tekortsectoren; de leden stellen dat subsidie voor opleidingen/begeleiding met weinig baanperspectief weinig zinvol is. En de leden van de VVD willen graag weten in hoeverre de arbeidsmarktmonitor van UWV daarin wordt betrokken.

Laat ik vooropstellen, dat mijn ambitie is ervoor te zorgen dat scholen en instellingen vakmensen afleveren die voldoen aan de eisen die de arbeidsmarkt stelt. Vanuit «Focus op Vakmanschap» wordt breed ingezet op een betere match tussen het aanbod van afgestudeerde vakmensen en de vraag van het regionale bedrijfsleven.

Het is bekend dat in elke regio verschillen zijn in de verhouding vraag en aanbod, het karakter van het bedrijfsleven en de sociaal- economische uitdagingen. De oplopende werkloosheid in sommige branches als gevolg van de crisis, zet de vraag naar breed opgeleide vakmensen op scherp.

Ik deel de opvatting van de leden van de VVD-fractie, dat subsidie verstrekken voor praktijkbegeleiding voor opleidingen met weinig baanperspectief weinig zinvol is en dat de subsidie terecht moet komen, daar waar deze effectief en doelmatig is.

Vanuit dit uitgangspunt heb ik ervoor gekozen om naast de deelnemers uit het mbo de studenten die een hbo-opleiding volgen in de sector techniek in de subsidieregeling op te nemen, aangezien deze sector al tekorten kent en ook in de toekomst met tekorten te maken zal krijgen.

In het Techniekpact dat in mei 2013 is afgesloten, spelen afspraken vastgelegd over voldoende leerwerkplekken en stageplaatsen een belangrijke rol. De invoering van deze subsidieregeling praktijkleren ondersteunt de plannen van het kabinet, zodat jongeren op zoek naar werk hun weg zullen vinden naar een stage, een leerwerkplek en uiteindelijk een baan.

Om inzicht te verkrijgen in ontwikkelingen op de arbeidsmarkt, worden diverse bronnen gebruikt, waaronder bijvoorbeeld de arbeidsmarktmonitor van UWV.

De leden van de D66-fractie hebben mij verzocht een aantal antwoorden op hun vragen uit het verslag van het schriftelijk overleg opnieuw te bezien.

Een vraag betrof de positie van de uitzendbranche en of uitzendbureaus subsidie kunnen aanvragen op basis van de nieuwe subsidieregeling.

Ik begrijp dat een uitzendonderneming een belangrijke rol kan vervullen in het praktijkleren, niet alleen voor de werknemer zelf, maar ook voor erkende leerbedrijven die vaak heel bewust kiezen voor een mbo-bbl leerling via het uitzendbureau.

Daarom is in de regeling, na overleg met de ABU, opgenomen, dat de subsidie ook kan worden ingezet door de subsidieontvanger voor de kosten die hij maakt voor de inschakeling van intermediaire partijen om te kunnen beschikken over een deelnemer of student.

Echter, zoals al eerder aangegeven, staat de begeleiding in de praktijk bij een opleiding centraal in de nieuwe subsidieregeling. Voor de kosten die een werkgever in dat verband maakt, ontvangt hij een vergoeding.

Uitzendorganisaties zijn in de regel geen erkende leerbedrijven omdat zij niet de begeleiding op de werkvloer verzorgen.

Na overleg met de branche is de subsidieregeling aangepast zodat het mogelijk is dat een erkend leerbedrijf dat gebruik maakt van een uitzendkracht, het uitzendbureau machtigt om namens het erkende leerbedrijf een aanvraag in te dienen. Het MKB heeft aangegeven dit belangrijk te vinden aangezien zij vaak bewust kiezen voor een mbo-bbl leerling via het uitzendbureau.

De subsidie wordt toegekend aan het erkende leerbedrijf. Leerbedrijf en uitzendbureau kunnen vervolgens afspraken maken over de verdeling van het subsidiebedrag. Bij die verdeling kunnen de diensten die het uitzendbureau voor het erkende leerbedrijf verricht, worden meegewogen.

Een andere vraag van de leden van de D66-fractie ging over de zzp-er.

De subsidieregeling is bestemd voor erkende leerbedrijven, die een bbl-leerling begeleiden.

Een zzp-er komt als erkend leerbedrijf in aanmerking voor subsidie. De WEB maakt het mogelijk dat zzp-ers als leerbedrijf worden erkend. Indien een zzp-er voldoet aan de gestelde eisen kan deze als leerbedrijf worden erkend en kan hij een beroep doen op de subsidieregeling.

De leden van de D66-fractie vroegen ook nog naar mijn antwoord op de administratieve lasten.

De gevolgen voor de administratieve lasten zijn in kaart gebracht met behulp van het standaardkostenmodel (SKM) voor de administratieve lasten.

De administratieve lasten die deze regeling met zich meebrengt, zijn zo beperkt mogelijk gehouden. In de regeling wordt namelijk uitgegaan van documenten die al op grond van andere verplichtingen moeten worden geleverd. Zo is de praktijkovereenkomst wettelijk verplicht voor de verzorging van het onderricht in de praktijk door een werkgever. Uit de overeenkomst volgt dat de deelnemer of student bepaalde vaardigheden leert. Een werkgever verzorgt dit en de onderwijsinstelling moet hierop toezien. De administratie rondom de praktijkbegeleiding van de deelnemer is geen nieuwe verplichting. Immers voor de beoordeling door een onderwijsinstelling of de deelnemer of student zijn praktijkdeel heeft behaald, gaat deze te rade bij de werkgever. De administratieve lasten zitten in het indienen van de aanvraag zelf. Voor de aanvraag moet een aantal vragen op het aanvraagformulier worden beantwoord. Voor de indiening van de aanvraag komt een digitaal portaal beschikbaar, waarop een werkgever door het proces van indienen wordt geleid.

Door afschaffing van de fiscale maatregel vervalt de verplichting voor bedrijven om per aangifte loonheffingen bij te houden hoeveel afdrachtvermindering onderwijs is toegepast.

Tot slot mijn reactie op de aanvaarde motie van de leden van de D66-fractie die gaat over de groep leerlingen in het vmbo die een leerwerktraject volgen.

Van deze gelegenheid wil ik graag gebruik maken uw Kamer mee te nemen in mijn overwegingen ten aanzien van deze groep. Over de behoefte aan leerwerktrajecten voor vmbo-ers hebben uw Kamer en ik geen verschil van mening. Net als u zie ik de noodzaak van goede praktijkbegeleiding voor deze groep vmbo-leerlingen. Binnenkort worden de uitkomsten van een onderzoek van ResearchNed en KPC gepubliceerd naar maatwerktrajecten in de basisberoepsgerichte leerweg.

Uit de eerste bevindingen blijkt, dat leerwerktrajecten nog steeds in een behoefte voorzien. In stedelijke gebieden met meer leerlingen zijn de groepen doorgaans wat groter dan op een streekschool, waar vaker sprake is van 1 of 2 leerlingen per school.

Het aantal vmbo-leerlingen dat een leerwerktraject volgt is echter zeer beperkt en loopt de afgelopen jaren sterk terug. Deze afname heeft niets te maken met een eventueel tekort aan middelen, maar is een trend in de gehele vmbo basisberoepsgerichte leerweg.

In het schooljaar 2012–2013 stonden 1.842 vmbo-ers ingeschreven op een leerwerktraject. De kosten die het begeleiden van deze leerling met zich meebrengt, zijn over het algemeen te overzien en het bedrijf wordt doorgaans gedreven door een persoonlijke band die bestaat met de school, de leerling en mogelijk ook de ouders van de leerling.

De organisatie van een leerwerktraject voor een enkele leerling (1 à 2) kan zodoende zonder veel extra kosten geregeld worden. Bij kleinschalige, individuele leerwerktrajecten is sprake van een docent die leerwerktrajecten als verantwoordelijkheid op zich neemt bovenop zijn bestaande taakuren.

De basis valt dan binnen zijn normjaartaak, al dan niet aangevuld met extra taakuren.

Bij de organisatie van leerwerktrajecten betrek ik de middelen die kenniscentra jaarlijks ontvangen voor hun rol bij de totstandkoming van leerwerktrajecten. Deze middelen ontvangen kenniscentra als ze geschikte leerwerktrajecten voor vmbo-leerlingen geregeld hebben.

De kenniscentra beoordelen of een bedrijf aan de eisen voldoet om een leerling op te leiden en te begeleiden in de praktijk, als verplicht onderdeel van de vmbo-opleiding. Jaarlijks gaat het om 830.000 euro.

Ik heb tot op heden geen signalen ontvangen waaruit blijkt dat vmbo-leerlingen niet geplaatst kunnen worden op een passende praktijkplek binnen een leerbedrijf. Ik heb de Stichting Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB) gevraagd in de eerstvolgende barometer van december 2013, naast een beschouwing over de kans op stage in de toekomst, ook terug te blikken. Het gaat dan bijvoorbeeld om de vraag hoeveel meldingen bij het Meldpunt Stagetekort van de SBB zijn binnengekomen en in hoeverre uiteindelijk met behulp van de inspanningen van het stage-en leerbanenoffensief toch een stage is gevonden. Ik heb de SBB gevraagd te onderzoeken in hoeverre gegevens over de leerwerktrajecten bij de barometer en bij het Meldpunt Stagetekort betrokken kunnen worden, om in beeld te krijgen of vmbo-leerlingen een passende leerwerkplek kunnen vinden.

Mocht uit de barometer of uit andere signalen blijken dat er toch specifieke maatregelen nodig zijn om ons gezamenlijk doel van voldoende goede leerwerktrajecten voor vmbo-ers mogelijk te maken, zal ik die met de sector onderzoeken.

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
M. Bussemaker